

SUMMER SCHOOL

HISTORY OF THE BOOK

Maandag 17 t/m vrijdag 28 augustus 2015

Programma

De Leerstoelgroep Boekwetenschap en Handschriftenkunde en de Bijzondere Collecties van de Universiteit van Amsterdam organiseren deze zomer voor de zesde keer een summer school over de geschiedenis van het boek.

De summer school biedt een 'à la carte'-programma. Deelnemers kunnen één onderdeel kiezen, maar ook een programma van twee volle weken, en alles daartussenin. Het aanbod is interessant voor iedereen die geïnteresseerd is in boekgeschiedenis: onderzoekers, studenten, bibliotheek- en museummedewerkers en alle andere liefhebbers van boeken en manuscripten, bibliotheken en antiquariaten, druktechnieken en typografie.

Twee cursussen worden in het Engels gegeven. In de andere cursussen en in de workshops is Nederlands de voertaal. Deelnemers kunnen voor, tijdens en na de cursussen en workshops terecht bij een infobalie en een speciaal voor hen ingerichte coffeecorner.

Tijdens de summer school vindt ook een driedaags seminar over geborduurde boekbanden plaats. De voertaal van het seminar is Engels. Het seminar wordt georganiseerd in samenwerking met het Centre for Renaissance and Early Modern Studies, University of York, met Illuminare – Centre for the Study of Medieval Art, KU Leuven, met de Universiteitsbibliotheek Leiden en met de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag.

Voor deze editie van de summer school kan de organisatie rekenen op de welwillende medewerking van de Folger Shakespeare Library, Washington D.C., van het Stadsarchief Amsterdam en van het Wim Crowel Instituut.

Inhoud

Contact	1
Programmaoverzicht	2
Prijzen en inschrijving	3
Vrienden	3
Openingsborrel	3
Cursussen	3
Workshops	5
Seminar Embroidered Bindings	9
Frederik Mullerlezing	10
Personalia	10

Contact

Bijzondere Collecties van de UvA
Oude Turfmarkt 129 (Rokin)
1012 GC Amsterdam

020-5257300
summerschool-bc@uva.nl

www.bijzonderecollecties.uva.nl

Programmaoverzicht

	ochtend	middag	17.00 uur
ma 17	Books on Display Middeleeuwse boek	Books on Display Waarde boek en prent	Openingsborrel
di 18	Books on Display Middeleeuwse boek	Books on Display Maria Sibylla Merian	
wo 19	Embroidered Bindings Books on Display Middeleeuwse boek	Embroidered Bindings Books on Display	
do 20	Embroidered Bindings Books on Display Middeleeuwse boek	Embroidered Bindings Books on Display Sint Nicolaas	
vr 21	Embroidered Bindings Books on Display Middeleeuwse boek	Embroidered Bindings Books on Display	
ma 24	European Bookbinding Boek in handpersperiode	European Bookbinding Jurriaan Schrofer Boekblok boekenblog	
di 25	European Bookbinding Boek in handpersperiode	European Bookbinding Wim Crouwel Bijzondere materialen	
wo 26	European Bookbinding Boek in handpersperiode	European Bookbinding Verschijningsvormen brief Wijnsoorten	
do 27	European Bookbinding Boek in handpersperiode	European Bookbinding Kartering van Nederland Maaltijdordonnanties	
vr 28	European Bookbinding Boek in handpersperiode	European Bookbinding Brieven uitgeven Drukpersdemonstratie	Frederik Mullerlezing, Singelkerk

	Regentenkamer, Oude Turfmarkt 129
	Nina van Leerzaal, Oude Turfmarkt 129
	Werkgroepenruimte, Oude Turfmarkt 129
	Artis Bibliotheek, Plantage Middenlaan 45
	Stadsarchief Amsterdam, Vijzelstraat 32
	Universiteitsbibliotheek Leiden, Witte Singel 27, Leiden
	Koninklijke Bibliotheek, Prins Willem-Alexanderhof 5, Den Haag
	Drukpersruimte, Turfdragsterpad 15-17

Prijzen en inschrijving

Cursussen:

- € 250
- € 150 voor Vrienden Bijzondere Collecties (40% korting)
- € 75 voor studenten van de UvA (70% korting)
- gratis voor studenten Boekwetenschap en Handschriftenkunde
- gratis voor medewerkers van de Bibliotheek UvA/HvA

Workshops:

- € 50
- € 30 voor Vrienden Bijzondere Collecties (40% korting)
- € 15 voor studenten van de UvA (70% korting)
- gratis voor studenten Boekwetenschap en Handschriftenkunde
- gratis voor medewerkers van de Bibliotheek UvA/HvA

Seminar Embroidered Bindings:

- € 300
- € 180 voor Vrienden Bijzondere Collecties (40% korting)
- € 90 voor studenten van de UvA (70% korting)
- gratis voor studenten Boekwetenschap en Handschriftenkunde
- gratis voor medewerkers van de Bibliotheek UvA/HvA

Frederik Mullerlezing:

- gratis

Schrijf u online in via: www.aanmelder.nl/summerschool-historyofthebook.

Vrienden

Wie Vriend van de Bijzondere Collecties wordt, is voordelig uit! U steunt dan bovendien de Bijzondere Collecties en wordt op de hoogte gehouden van alle activiteiten. Vriend worden kan via www.bijzonderecollecties.uva.nl/steun-ons.

Openingsborrel

Een borrel bij de start van de summer school, voor alle deelnemers en docenten. Een bijeenkomst in het Museumcafé om iedereen welkom te heten en elkaar onder het genot van een drankje te kunnen ontmoeten.

<i>datum</i>	maandag 17 augustus
<i>tijd</i>	17.00–18.30 uur
<i>locatie</i>	Museumcafé, Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129

Cursussen

Vier intensieve cursussen voor professionals en liefhebbers. De Nederlandstalige cursussen vinden plaats op vijf opeenvolgende ochtenden. De Engelstalige cursussen vinden plaats op vijf opeenvolgende volle dagen.

Books on Display – Aesthetics, Materials and Requirements

This course will introduce students to books in exhibitions, their materials as well as other important exhibition related topics. Materials used in exhibitions need to meet a number of requirements, foremost they need to be chemically stable and sturdy, but also aesthetically pleasing. Book mounts are commercially available, or they are built to custom fit the book either in-house or by a vendor. The most common materials used are plastics, metal or matboard. We will address all these materials, their pros and cons and will use them to build custom fit cradles in different varieties. Measuring, cutting and building them will be demonstrated and there will be time for students to build their own models. In addition to building book mounts we will address exhibition preparation, case layouts, the environment in an exhibition hall, the cases as well as keeping track of light exposure by using a lighting budget.

<i>docent</i>	Renate Mesmer
<i>data</i>	maandag 17 t/m vrijdag 21 augustus
<i>tijd</i>	9.30–12.30 uur, 13.30–16.30 uur 17 augustus 's ochtends: Werkgroepenruimte, Oude Turfmarkt 129 17 augustus 's middags: Atelier Stadsarchief Amsterdam, Vijzelstraat 32 18 augustus: Atelier Stadsarchief Amsterdam, Vijzelstraat 32
<i>locatie</i>	19 augustus 's ochtends: Nina van Leerzaal; Oude Turfmarkt 129 19 augustus 's middags: Atelier Stadsarchief Amsterdam, Vijzelstraat 32 20 en 21 augustus: Atelier Stadsarchief Amsterdam, Vijzelstraat 32
<i>voertaal</i>	Engels

Archeologie van het middeleeuwse met de hand geschreven boek

Deze cursus vormt een inleiding in de geschiedenis, productie en vormgeving van het handgeschreven boek, vooral gedurende de middeleeuwen. Na een kort overzicht van de ontwikkeling die geleid heeft tot het Latijnse alfabet wordt de ontwikkeling van het boekschrift gevolgd, een en ander steeds gerelateerd aan de cultuurgeschiedenis van het Westen. Daarnaast wordt aandacht besteed aan schriftdragers, schrijfinstrumenten, lay-out, decoratie, illustratie en het inbinden van tekstdragers in West-Europa. Tevens wordt men vertrouwd gemaakt met de terminologie binnen het vakgebied.

<i>docent</i>	Jos Biemans
<i>data</i>	maandag 17 t/m vrijdag 21 augustus
<i>tijd</i>	10.00–13.00 uur
<i>locatie</i>	Regentenkamer, Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129
<i>voertaal</i>	Nederlands

European Bookbinding, 1450–1820

The history of bookbinding is not simply the history of a decorative art, but that of a craft answering a commercial need. This course will follow European bookbinding from the end of the Middle Ages to the beginning of the Industrial Revolution, using the bindings themselves to illustrate the aims and intentions of the binding trade. A large part of the course will be devoted to the identification of both broad and detailed distinctions within the larger groups of plain commercial bindings and the possibilities of identifying the work of different countries, cities, even workshops without reference to finishing tools. The identification and significance of the different materials used in bookbinding will be examined, as well as the classification of bookbindings by structural type, and how these types developed through the three centuries covered by the course. The development of binding decoration will be touched on, but will not form a major part of the discussion.

During the course, actual examples of bindings are shown and discussed in separate sessions. The students are expected to have a good knowledge of bookbinding terms and a basic knowledge of the history of book production. The purpose of the course is to encourage an awareness of the possibilities latent in the detailed study of bookbindings and is thus aimed at

all those handling books bound in this period, but it has particular relevance for all those involved in the repair and conservation of such materials.

docent Nicholas Pickwoad
data maandag 24 t/m vrijdag 28 augustus
tijd 9.30–12.30 uur, 13.30–16.30 uur
locatie Werkgroepenruimte, Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129
voertaal Engels

Het boek in de handpersperiode

Deze cursus geeft een overzicht van het drukproces en de materiële aspecten van het op de handpers gedrukte boek. Het is een grondige cursus analytische bibliografie die een uitstekende basis biedt voor alle studenten, onderzoekers, antiquaren en bibliotheek- en museummedewerkers die te maken krijgen met boeken uit de periode van de uitvinding van de boekdrukkunst tot de vroege negentiende eeuw. Behalve de colleges worden ook (facultatieve) opdrachten gegeven. U doet dan zelfstandig onderzoek in de bibliotheek van de Bijzondere Collecties.

docent Paul Dijkstra
data maandag 24 t/m vrijdag 28 augustus
tijd 10.00–13.00 uur
locatie Regentenkamer, Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129
voertaal Nederlands

Workshops

De workshops zijn bedoeld om bijzondere onderwerpen uit de boekgeschiedenis nader te introduceren bij een geïnteresseerd en al enigszins ingevoerd publiek. Of voor boekhistorici die eens een keer buiten hun eigen belangstellingsgebied willen rondsnuffelen. De workshops zijn praktisch van opzet.

De waarde van boek en prent

De workshop probeert inzicht te geven op welke aspecten je moet letten bij de waardebeoordeling van zeldzame/bijzondere boeken en prenten. Welke zijn die aspecten (niet alleen positieve maar ook negatieve!) en hoe kom je ten slotte toe aan een waardering. Een en ander wordt uitgelegd aan de hand van een aantal zestiende- tot en met twintigste-eeuwse boeken, die de cursisten zelfstandig beoordelen, waarna een plenaire bespreking de workshop afrondt. De workshop is bedoeld voor enigszins gevorderden, maar beginners zullen wellicht het meest kunnen leren.

docent Bubb Kuyper
datum maandag 17 augustus
tijd 13.30–16.30 uur
locatie Regentenkamer, Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129
voertaal Nederlands

Maria Sibylla Merian: tijdgenoten en navolgers

Op de gevels van de Artis Bibliotheek staan de namen van de belangrijkste natuurwetenschappers gebeiteld. Onder hen bevindt zich een vrouw: Maria Sibylla Merian (1647–1717). Merian bestudeerde planten en insecten, in het bijzonder de metamorfose van rups naar vlinder. Ze beschreef haar observaties uiterst nauwkeurig en maakte fraaie afbeeldingen van de rupsen en vlinders samen met hun voedselplant. Dat was vernieuwend: het was binnen de wetenschap gebruikelijk om dieren statisch af te beelden. Zo werden insecten in boeken getoond alsof ze in een laagje lagen. In deze workshop wordt het werk van Merian vergeleken met dat van

tijdgenoten zoals Johannes Goedaert en Albertus Seba. Ook wordt onderzocht wie in de traditie van Merian gewerkt hebben. Het valt op dat veel auteurs van vogelboeken, zoals Mark Catesby, John James Audubon en John Gould hun dieren in hun leefomgeving en vaak met hun voedsel weergaven. Waren zij navolgers van Merian?

docent Hans Mulder
datum dinsdag 18 augustus
tijd 13.30–16.30 uur
locatie Artis Bibliotheek, leeszaal, Plantage Middenlaan 45
voertaal Nederlands

Sint Nicolaas en Zwarte Piet op kinderprenten en in kinderboeken

Nederland had in de zeventiende, achttiende en negentiende eeuw een rijke beeldcultuur van goedkope prenten, die een oortje of later een cent kostten. Uitgevers brachten genummerde reeksen van prenten voor kinderen en volwassenen op de markt. De houtblokken, waarmee de houtsneden gedrukt werden, waren voor hen een grote kostenpost. Om de kosten van een nieuw houtblok er uit te halen moesten uitgevers ongeveer 2000 prenten verkopen. Zij gebruikten daarom deze houtblokken zo lang mogelijk, ook als de oorspronkelijke voorstelling verouderd was. Door onder het houtblok een nieuwe tekst te zetten werd de gebruiksperiode van het houtblok verlengd. Nico Boerma zal aan de hand van prenten en boeken, voornamelijk uit de collectie die hij geschonken heeft aan de Universiteit van Amsterdam, laten zien hoe oud beeldmateriaal (Willem van Oranje, een nar te paard, Karel V) een nieuwe bestemming kreeg als Sint Nicolaas en zijn knecht, hoe deze beide figuren een vaste vorm kregen en wat er gebeurde als buitenlandse begeleiders van Sint Nicolaas zoals Knecht Rupprecht, de Pelzmärtel of Père Fouettard, doordrongen in Nederland. Afbeeldingen kennen immers geen grenzen.

docent Nico Boerma
datum donderdag 20 augustus
tijd 13.30–16.30 uur
locatie Regentenkamer, Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129
voertaal Nederlands

Van boekblok naar boekenblog: het oude boek in de nieuwe media

Iedereen kent de inspanningen van grote spelers in de digitale wereld van het oude boek, bovenal Google en de grote bibliotheken. Het oude boek is echter alomtegenwoordig op het internet. Er zijn duizenden blogs, Facebook-pagina's, Flickr- en Instagram-gebruikers, en talloze kleinere websites. Wat zijn de voor- en nadelen van deze versnippering en hoe vindt men zijn weg erin?

docent Emile Schrijver
datum maandag 24 augustus
tijd 13.30–16.30 uur
locatie Nina van Leerzaal, Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129
voertaal Nederlands

Grafisch ontwerpen na 1945: Jurriaan Schrofer

Deze workshop belicht Jurriaan Schrofer aan de hand van diens archief en vanuit zijn betekenis voor het vak. Het archief Schrofer, dat bij de Bijzondere Collecties berust, is uniek omdat het heel groot is en veel schetsen en ontwerptekeningen bevat. De ontwerpschets wordt in deze workshop behandeld in relatie tot zijn werk en als een onderwerp dat op zichzelf nog weinig aandacht kreeg. Daarnaast bekijken we het (bedrijfs)fotoboek omdat Schrofer in dit genre een pionier was.

docent Frederike Huygen
datum maandag 24 augustus
tijd 13.30–16.30 uur
locatie Regentenkamer, Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129
voertaal Nederlands

Omgaan met bijzondere materialen

Sinds enkele decennia is het bewustzijn gegroeid dat boeken uit vroeger eeuwen niet alleen tekstdragers zijn maar ook cultuurhistorisch belangrijke voorwerpen. Tijdens de workshop wordt ingegaan op de oorzaken van schade door gebruik. Het belangrijkste is echter dat er voor dagelijkse of incidentele gebruikers instructies worden gegeven voor de 'schadevrije' omgang met dit vaak kostbare materiaal.

docent Jos Schrijen
datum dinsdag 25 augustus
tijd 13.30–16.30 uur
locatie Nina van Leerzaal, Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129
voertaal Nederlands

Grafisch ontwerpen na 1945: Wim Crouwel

Wim Crouwel is bepalend geweest voor de ontwikkeling van het grafisch ontwerpen sinds de jaren vijftig. Door zijn werk voor musea en bedrijven, en als theoreticus en docent had hij een grote invloed op het vak. De workshop gaat in op het modernisme aan de hand van de museumcatalogi die Crouwel gedurende dertig jaar ontwierp. Het tweede onderwerp dat aan bod komt, is de praktijk van het maken van een monografie over een grafisch ontwerper.

docent Frederike Huygen
datum dinsdag 25 augustus
tijd 13.30–16.30 uur
locatie Regentenkamer, Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129
voertaal Nederlands

Verschijningsvormen van de brief

Wat is een brief anders dan de voortzetting van een gesprek met andere middelen? De afstand tot de gesprekspartner wordt overbrugd door het gebruik van het geschreven woord in een specifieke vorm. Het maakt de brief tot een bepaald type manuscript én een bepaald tekstgenre. Niettemin kan een brief heel verschillende gedaanten aannemen. In deze workshop komt een ruim assortiment originele brieven op tafel, die een bonte verscheidenheid aan materiële verschijningsvormen laten zien. Daarnaast gaat de aandacht uit naar tekstuele aspecten en naar de inhoud. Tegenstrijdig met de fysieke afstand tussen afzender en ontvanger lijkt de vertrouwelijkheid die uit veel brieven spreekt. 'Een brief bloest niet', Cicero zei het al. Maakt het ons, onuitgenodigde lezers, tot voyeurs? Wellicht, maar nieuwsgierigheid wint het meestal van discretie.

docent Klaas van der Hoek
datum woensdag 26 augustus
tijd 13.30–16.30 uur
locatie Regentenkamer, Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129
voertaal Nederlands

Wijnsoorten door de eeuwen heen

Anno 2015 staan de wijnhandels vol met wijnen uit de hele wereld. Of je nu trek hebt in een syrah uit Australië of een riesling uit Duitsland, een Amerikaanse chardonnay of een Georgische amfoorwijn, het is in Nederland te krijgen. Maar ook in vroeger eeuwen was de keuze veel uitgebreider dan wel wordt gedacht. Er was veel meer dan alleen witte rijnwijn! Na een korte inleiding, uiteraard met veel beeldmateriaal, over wijn en wijngeschiedenis nemen we aan de hand van teksten uit diverse soorten bronnen en verschillende tijden het assortiment wijnen in het verleden in Nederland onder de loep. Zo krijgen we een beeld van welke wijnen in welke tijd verkrijgbaar waren.

<i>docent</i>	Mariëlla Beukers
<i>datum</i>	woensdag 26 augustus
<i>tijd</i>	13.30–16.30 uur
<i>locatie</i>	Nina van Leerzaal, Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129
<i>voertaal</i>	Nederlands

De kartering van Nederland

De oudste kaart waar Nederland op staat, dateert al uit de oudheid. Deze kaart toont slechts enkele rivieren en steden. Pas in de loop van de zestiende eeuw komen er meer nauwkeurige kaarten van het Nederlandse grondgebied. Eerst in de tweede helft van de negentiende eeuw is het hele koninkrijk nauwkeurig gekarteerd in de zogenaamde stafkaarten en Bonneblaadjes.

In deze workshop wordt ingegaan op deze bijna tweeduizend jaar kartering van Nederland. Diverse kaarten worden besproken en getoond. Omdat oude kaarten tijdgebonden uitdrukkingsmiddelen zijn, die we niet zonder kennis van hun context kunnen gebruiken, zullen we voor een volledig begrip ervan de toenmalige opvattingen bij het vervaardigen van kaarten moeten achterhalen. Wie waren verantwoordelijk voor het verzamelen van de informatie? Hoe is deze informatie verzameld? Voor welk doel werden de kaarten gebruikt?

Het raakvlak van de historische cartografie met andere vakgebieden en wetenschappen is zeer groot. Een belangrijk onderdeel is dan ook de vraag hoe tegenwoordig oude kaarten als historische bron gebruikt kunnen worden. Wat mogen we wel en wat mogen we niet uit oude kaarten aflezen? De workshop wordt vanzelfsprekend rijk geïllustreerd met kaartmateriaal, waarbij zo veel mogelijk voorbeelden uit de omgeving worden gebruikt.

<i>docent</i>	Peter van der Krogt
<i>datum</i>	donderdag 27 augustus
<i>tijd</i>	13.30–16.30 uur
<i>locatie</i>	Regentenkamer, Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129
<i>voertaal</i>	Nederlands

Maaltijdordonnanties door de eeuwen heen

In deze workshop gaan we na in welke arrangementen de gerechten door de eeuwen heen op tafel kwamen. Dat wil zeggen: de volgorde van bepaalde gerechten in opeenvolgende gangen. Van een ongeordende samenstelling van gerechten binnen een maaltijd in de zestiende eeuw, verloopt vanaf de zeventiende eeuw een ontwikkeling in de richting van een vaste structuur, en zo ontstaan uiteindelijk de menu's in de negentiende eeuw. Dit gaat samen met een andere wijze van opdienen. In de workshop gaan we met gedrukte en handgeschreven maaltijdoverzichten aan de slag, en bekijken we oude drukken uit de Bijzondere Collecties.

<i>docent</i>	Marleen Willebrands
<i>datum</i>	donderdag 27 augustus
<i>tijd</i>	13.30–16.30 uur
<i>locatie</i>	Nina van Leerzaal, Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129
<i>voertaal</i>	Nederlands

Brieven uitgeven

Een van de mooiste bronnen voor de kennis van vroegere tijden zijn brieven. Multatuli en Van Gogh zijn uitgegeven, P.C. Hooft en Gerard Reve ook, maar er ligt nog veel geduldig op een editeur te wachten, ook in de schatkamers van Bijzondere Collecties. Maar hoe geef je brieven uit? Ze zijn vaak slordig geschreven, deels on-ontcijferbaar, niet aangepast aan een standaard-spelling, inconsequent, met vreemde interpunctie. In hoeverre moet je de bron zo getrouw mogelijk weergeven, hoe ver mag je gaan met standaardiseren? Wat moet er aan toelichtingen bij een brief? In deze workshop zullen de principes van het brieven uitgeven besproken worden aan de hand van een brief uit de Bijzondere Collecties.

<i>docent</i>	Marita Mathijssen
<i>datum</i>	vrijdag 28 augustus
<i>tijd</i>	13.30–16.30 uur
<i>locatie</i>	Regentenkamer, Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129
<i>voertaal</i>	Nederlands

De drukpers – machine voor de geest

In deze workshop worden aan de hand van een houten drukpers technische aspecten van de boekdrukkunst uiteengezet en in de praktijk gedemonstreerd. De in een ruimte in de Universiteit van Amsterdam opgestelde pers vertegenwoordigt een reconstructie van een machine zoals die in de Gouden Eeuw voor het drukken van boeken ingezet is. Ook de studenten zullen zelf de pers bedienen. Tevens zal het belang van deze kennis voor het begrip van het boek en van de daarin gedrukte tekst met voorbeelden aangetoond worden.

<i>docent</i>	Paul Dijstelberge
<i>datum</i>	vrijdag 28 augustus
<i>tijd</i>	14.00–15.30 uur
<i>locatie</i>	Drukpersruimte, Turfdragsterpad 15–17
<i>voertaal</i>	Nederlands

Seminar Embroidered Bindings

Een driedaags seminar over geborduurde boekbanden. De voertaal is Engels. Het seminar vindt plaats bij de Bijzondere Collecties van de UvA en in de Universiteitsbibliotheek Leiden en de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag. Het seminar wordt georganiseerd in samenwerking met het Centre for Renaissance and Early Modern Studies, University of York, met Illuminare – Centre for the Study of Medieval Art, KU Leuven, met de UB Leiden en met de KB in Den Haag.

<i>sprekers</i>	Claire Canavan (CREMS, University of York) Lieve Watteeuw (Illuminare, Leuven) MARIKE van Roon (Bijzondere Collecties UvA) Renate Mesmer (Folger Shakespeare Library, Washington D.C.) Karin Schepers (Universiteitsbibliotheek Leiden) Rens Top (Koninklijke Bibliotheek, Den Haag)
<i>data</i>	woensdag 19 t/m vrijdag 21 augustus
<i>tijd</i>	9.30–12.30 uur, 13.30–16.30 uur
<i>locaties</i>	19 augustus 's ochtends: Nina van Leerzaal, Oude Turfmarkt 129 19 augustus 's middags: Werkgroepenruimte, Oude Turfmarkt 129 20 augustus 's ochtends: Universiteitsbibliotheek Leiden 20 augustus 's middags: Koninklijke Bibliotheek, Den Haag 21 augustus: Werkgroepenruimte, Oude Turfmarkt 129
<i>voertaal</i>	Engels

Frederik Mullerlezing door Arie van den Berg

De summer school wordt afgesloten op vrijdag 28 augustus met de zevende Frederik Mullerlezing, die gehouden wordt door Arie van den Berg. Na de lezing is er een borrel in het Museumcafé aan de Oude Turfmarkt 129.

<i>datum</i>	vrijdag 28 augustus
<i>tijd</i>	17.00–18.00 uur
<i>locatie</i>	Doopsgezinde Singelkerk, Singel 452
<i>toegang</i>	gratis
<i>voertaal</i>	Nederlands

Personalia

Arie van den Berg (1948) is dichter, criticus, adviseur van Schrijversvakschool Amsterdam en rasverzamelaar. In 2009 droeg hij het eerste deel van zijn omvangrijke verzameling populair drukwerk – centsprenten, almanakken, volksboeken en dergelijke vanaf de zestiende eeuw – over aan de Bijzondere Collecties van de UvA. Zijn belangstelling voor populair drukwerk leidde ook tot de essaybundels *Van binnen moet je wezen* (1989), *Hier komt Urbanus bij een hoer* (1993) en *Kikkers, muizen en nieskruid* (1999).

Drs. **Mariëlla Beukers** (1963) studeerde in 1986 af als mediëviste aan de Universiteit Utrecht. In 2010 behaalde zij het diploma 'Register Vinoloog van de Wijnacademie'. Naast haar werk als wijnschrijver en communicatieprofessional voor diverse musea doet zij onderzoek naar wijngeschiedenis. Zij publiceerde over de wijnhandel in middeleeuws Utrecht en over de geschiedenis van een aantal moderne Nederlandse wijnbedrijven. Momenteel werkt zij aan twee boeken (één samen met Irene de Vette) over heden en verleden van de wijnbouw in Nederland.

Prof. dr. **Jos Biemans** (1951) is sinds 1986 docent Boekwetenschap en Handschriftenkunde aan de Universiteit van Amsterdam en werd in 2004 benoemd tot bijzonder hoogleraar in de Wetenschap van het Handschrift. Daarnaast werkt hij aan een geschiedenis van de Amsterdamse universiteitsbibliotheek.

Dr. **Nico Boerma** (1938) studeerde klassieke talen en kunstgeschiedenis. Hij verzamelde vanaf 1964 populaire grafiek met nadruk op de Nederlandse en Belgische kinder- en volksprenten. Hij publiceerde over dit onderwerp in verschillende Nederlandse, Duitse en Italiaanse tijdschriften. Zijn verzamelingen op dit gebied heeft hij tussen 2010 en 2013 geschonken aan de Bijzondere Collecties van de UvA. In 2014 publiceerde hij samen met Aernout Borms, Alfons Thijs en Jo Thijssen, bij Uitgeverij Vantilt een nieuw standaardwerk over kinder- en volksprenten.

Dr. **Paul Dijstelberge** (1956) was na zijn studie Nederlandse taal- en letterkunde veertien jaar werkzaam als restaurantkok. Naderhand werkte hij bij de Bijzondere Collecties van de UvA als bibliograaf en tegenwoordig is hij er conservator. Hij promoveerde in 2007 op een onderzoek naar sierhoofdletters in oude Nederlandse boeken. Hij is docent boekgeschiedenis en publiceert over literair-historische en boekwetenschappelijke onderwerpen.

Drs. **Klaas van der Hoek** (1960) is conservator handschriften en moderne letterkunde bij de Bijzondere Collecties van de UvA. Zijn speciale belangstelling gaat uit naar brieven. In de verzamelingen die hij mede beheert zijn ruwweg 500.000 stuks aanwezig. Ook in eerdere betrekkingen – bij de Koninklijke Bibliotheek en de Universiteitsbibliotheek Utrecht – hield hij zich graag met brieven bezig. Privé verzamelt hij een specifieke variant: ansichtkaarten. Hij schrijft daarover op www.konsenylje.nl.

Dr. **Frederike Huygen** (1956) studeerde kunstgeschiedenis en was van 1982 tot 1996 conservator industriële vormgeving bij Museum Boijmans Van Beuningen. Ze werkt als freelance auteur en onderzoeker en is voorzitter van de Stichting Designgeschiedenis Nederland. In 2013

promoveerde zij op een proefschrift over grafisch ontwerper en kunstbestuurder Jurriaan Schrofer aan de Universiteit van Amsterdam. Momenteel geeft ze les aan de Vrije Universiteit in design en werkt ze aan een nieuwe monografie over Wim Crowel.

Dr. **Peter van der Krogt** (1956) schreef zijn proefschrift (1989) over de geschiedenis van de productie van aard- en hemelglobes in de Nederlanden, *Globi Neerlandici*. Na zijn dissertatie is zijn belangrijkste onderzoeksthema veranderd van globes in atlassen. Hij is de auteur van de serie *Koeman's Atlantes Neerlandici*, een nieuwe bibliografie van in Nederland verschenen atlassen sinds de zestiende eeuw. Hij is Jansonius-conservator en hoofd van het onderzoeksprogramma Explokart van de Bijzondere Collecties van de UvA.

Drs. **Bubb Kuypers** (1946) studeerde Nederlandse taal- en letterkunde aan de Vrije Universiteit te Amsterdam en was daarna een aantal jaren leraar in het middelbaar onderwijs. In 1979 vestigde hij zich te Haarlem als antiquaar en in 1986 richtte hij in dezelfde stad een nationaal en internationaal opererend veilinghuis in boeken, manuscripten en grafiek op. Hij was lange tijd secretaris, later voorzitter van de Nederlandsche Vereeniging van Antiquaren. Thans met pensioen is hij nog zeer actief als taxateur, voorzitter van de stichting Drukwerk in de Marge en bestuurslid van de stichting Laurens Janszoon Coster.

Prof. dr. **Marita Mathijssen** (1944) is emeritus hoogleraar Moderne Nederlandse Letterkunde aan de Universiteit van Amsterdam. Zij is gespecialiseerd in de negentiende-eeuwse cultuur en in de editiewetenschap. Haar handboek *Naar de letter* (4de druk, 2010) is aan alle universiteiten van Nederland en Vlaanderen in gebruik bij editiecurricula. Zelf gaf zij onder andere de brieven van De Schoolmeester (Gerrit van de Linde) aan Jacob van Lennep uit. Zij adviseert bij vele editieprojecten in Nederland en Vlaanderen.

Ms. **Renate Mesmer** is the Head of Conservation at the Folger Shakespeare Library, Washington, D.C. Before coming to the United States, she directed the Book and Paper Conservation Program at the Centro del Bel Libro in Ascona, Switzerland. She has a Masters in Bookbinding from the Chamber of Crafts of Palatinat in Germany. As Head of Conservation at the Speyer's State Archives in Germany she gained experience in conservation and was awarded a grant to study conservation abroad. Her internships took her to the Metropolitan Museum of Art in New York, the Library of Congress, the Folger Shakespeare Library as well as the Fine Arts Museum of San Francisco. Over the last ten years Renate has been involved in the exhibition program at the Folger including case layouts, mount making and installation.

Drs. **Hans Mulder** (1961) is conservator van de Artis Bibliotheek van de Universiteit van Amsterdam. Hij studeerde geschiedenis aan de Universiteit Utrecht, alwaar hij tot 2011 werkte als conservator gedrukte werken en docent geschiedenis van het gedrukte boek. Mulder was onder andere voorzitter van de Nederlandse Boekhistorische Vereniging. Hij publiceerde over boekhistorische onderwerpen, waaronder over Maria Sibylla Merian.

Prof. Dr. **Nicholas Pickwoad** has a doctorate from Oxford University in English Literature. He trained in bookbinding and book conservation with Roger Powell, and ran his own workshop from 1977 to 1989. He has been Adviser on book conservation to the National Trust of Great Britain since 1978, and was editor of the Paper Conservator. He taught book conservation at Columbia University Library School in New York and was Chief Conservator in the Harvard University Library. He is now project leader of the St Catherine's Monastery Library Project and director of the Ligatus Research Centre. He gave the 2008 Panizzi Lectures at the British Library, was awarded the 2009 Plowden Medal for Conservation and is a Fellow of the IIC and of the Society of Antiquaries and a Council Member of the Bibliographical Society of Great Britain.

Drs. **Jos Schrijen** (1958) studeerde kunstgeschiedenis en archeologie aan de Radboud Universiteit te Nijmegen en bouwhistorie en monumentenzorg aan de Hogeschool van Utrecht. Vanaf 1983 was hij restaurator van boeken en archivalia. Van 1992 tot 2007 had hij een eigen atelier in Nijmegen. Tegenwoordig is hij als docent verbonden aan de opleiding Conservering & Restauratie van de Universiteit van Amsterdam. Daarnaast werkt hij als zelfstandig bouwhistoricus.

Prof. dr. **Emile Schrijver** (1962) is conservator van de Bibliotheca Rosenthaliana bij de Bijzondere Collecties en bijzonder hoogleraar Geschiedenis van het Joodse Boek aan de Universiteit van Amsterdam. Hij is ook conservator van de Braginsky Collection in Zürich. Hij publiceert regelmatig wetenschappelijke en populariserende artikelen over joodse boeken, in het bijzonder over joodse handgeschreven boeken sinds de uitvinding van de boekdrukkunst. Hij is voorts betrokken bij een aantal grote internationale digitaliseringsprojecten en bij tentoonstellingen in binnen- en buitenland, waarvoor hij ook digitale producten helpt te ontwikkelen.

Drs. **Marleen Willebrands** (1953) is neerlandica en diëtiste, gespecialiseerd in culinaire geschiedenis, en is jurylid voor de Joop Witteveenprijs. Zij heeft verschillende tekstedities van historische kookboeken en handschriften bezorgd. Transcripties van primaire bronnen publiceert zij op haar website www.kookhistorie.nl. Samen met Margriet de Roever en Lizet Kruyff werkt ze aan *Het Grachtengordelkookboek*, dat in 2015 uitkomt.